XIX.

Br. Adam Smoleń FZŚ

Nie sądźcie, że przyszedłem znieść Prawo albo Proroków ...
A kto je wypełnia i uczy wypełniać,
ten będzie wielki w Królestwie Niebieskim.
(Mt 5, 17-19)

Wizytacja braterska

Podczas profesji przyrzekaliśmy zachowywać w swoim świeckim stanie przez cały czas naszego życia Ewangelię Pana naszego Jezusa Chrystusa, żyjąc we Franciszkańskim Zakonie Świeckich, zgodnie ze wskazaniami jego Reguły.

Art. 4 naszej Reguły poucza nas, że Reguła i życie Franciszkanów świeckich jest następujące: *Zachowywać Ewangelię Pana naszego Jezusa Chrystusa, naśladując św. Franciszka z Asyżu, dla którego Chrystus byt natchnieniem i centrum życia w odniesieniu do Boga i ludzi.* Chrystus mistrzem naszego życia, czyli głoszący i praktykujący całym swoim życiem prawdę. Aby naśladować Jezusa Chrystusa wewnętrznie i zewnętrznie, jak to czynił św. Franciszek, potrzebne są nam normy prawne, regulaminy, praktyczne zasady, którymi mamy się kierować w naszym życiu. Normy prawne przypominają nam o tym, czy innym obowiązku, stają się podporą i pomocą w naszych postanowieniach. W tym względzie pomocą dla nas, franciszkanów świeckich, jest Reguła, Konstytucje Generalne, Rytuał dane nam i zatwierdzone przez Kościół. Droga, którą Kościół określa i zabezpiecza, jest pewna, bowiem sam Założyciel i Prawodawca idzie nią jako pierwszy, daje siłę do skutecznego przezwyciężania słabości i przeszkód. Jednak i Reguła potrzebuje, aby nie stała się zbiorem pobożnych życzeń, pewnego autorytetu, wsparcia, potrzebny jest zatem autorytet, który byłby pomocny, objaśniał i kontrolował stosowanie Reguły w życiu. Temu ma służyć, między innymi, wizytacja.

Art. 26 naszej Reguły nakazuje okresowe wizytacje, przeprowadzane przez właściwych przełożonych zakonnych, dla utrzymania wierności wobec charyzmatu i zachowywania Reguły oraz uzyskania większej pomocy w życiu wspólnoty. Artykuł ten mówi o dwóch rodzajach wizytacji: pasterskiej i braterskiej. Pierwszą przeprowadza kapłan z Zakonu Braci Mniejszych, drugą przełożony wyższego szczebla lub jego delegat. Wizytatorem nie może być członek wspólnoty, ani członek Rady wizytowanej wspólnoty (KG 94,5).

Konstytucje Generalne w art. 92,1 podają, że celem wizytacji jest: ożywienie franciszkańskiego ducha ewangelicznego, zapewnienie wierności charyzmatowi i Regule, ofiarowanie pomocy w realizacji życia w wymiarze franciszkańskim, umocnienie więzi jedności Zakonu i wspieranie jak najskuteczniejszego jego włączenia w rodzinę franciszkańską i Kościół.

Wizytacja jest potrzebna również, aby Kościół mógł przekonać się o wierności wspólnoty, jako społeczności kościelnej wobec jego nauki i praw. Wspólnota nic innego nie powinna upatrywać w wizytacji, jak tylko ojcowską wizytę, gdyż wizytator przybywa, aby braci i siostry zachęcić i utwierdzić w ich świętym powołaniu. Dlatego też przyjmie go z wielką chęcią i radością wysłuchując rad i zaleceń, które ochotnie będzie wypełniać.

Art. 92,2 Konstytucji Generalnych określa, że wizytacja pasterska i braterska wspólnoty miejscowej i regionalnej powinna dokonywać się przynajmniej raz na 3 lata, natomiast wspólnoty narodowej i międzynarodowej przynajmniej raz na 6 lat. Z prośbą o wizytację występuje przełożony wspólnoty, po uzgodnieniu z Radą, do przełożonego stopnia bezpośrednio wyższego, jeżeli chodzi o wizytację braterską i do odnośnego

przewodniczącego Konferencji Asystentów Duchowych o wizytację pasterską (KG 92, 3).

Wizytacja pasterska i braterska może być przeprowadzona również z inicjatywy rady wyższego szczebla, lub odnośnej Konferencji Asystentów Duchowych, z pilnych i bardzo ważnych przyczyn, albo też w przypadku nie złożenia przez przełożonego prośby o wizytację. Wspólnoty, w których przeprowadzono już wizytację, zachowują prawo odwołania się do Rady i Konferencji Asystentów Duchowych stopnia jeszcze wyższego (KG 93,5). Dla dobra i wygody wspólnoty wizytację pasterską i braterską można przeprowadzić równocześnie, po uzgodnieniu terminu, programu i czasu trwania z wizytującymi (KG 93,4).

Wizytację należy rozpocząć modlitwą według Rytuału. Do wizytacji przygotowuje się wspólnota, ale także wizytujący. Wspólnota przygotowuje swoją dokumentację do wglądu wizytującym i rozlicza się przed sobą ze swojej pracy, a przede wszystkim z wykonania zaleceń z poprzedniej wizytacji. Wypełnia ankietę wizytacyjną i wysyła do wizytujących, aby mogli zapoznać się z nią przed wizytacją.

Wizytator w pierwszym rzędzie powinien dowiedzieć się jak najwięcej o wspólnocie, przeglądając dokumentację wspólnoty: sprawozdania, protokoły, ankiety wizytacyjne, zalecenia i uwagi z poprzedniej wizytacji. Wskazana jest również rozmowa z poprzednim wizytatorem o jego wrażeniach z poprzedniej wizytacji, ale też rozmowa z przełożonym i innymi członkami - jeżeli jest taka możliwość - aby mieć w miarę pełny obraz wspólnoty. Informacje o wspólnocie, otrzymane z wielu źródeł, dadzą nam rzeczywisty obraz wspólnoty, co pozwoli przygotować się tak, aby skutecznie jej pomóc.

Nie można przystępować do wizytacji nieprzygotowanym. Trzeba mieć opracowane wystąpienie, które ma służyć dobru wspólnoty, jak i poszczególnym jej członkom. Ma zachęcać i wspomagać konkretną radą odnośnie życia kościelnego i franciszkańskiego, pochwalić dobre strony wspólnoty, proponować naprawę tego, co złe przez odpowiednie wskazania i zalecenia. Wizytator powinien zajmować stanowcze stanowisko jedynie odnośnie interpretacji Reguły i Konstytucji Generalnych czy Statutu, oraz w przypadkach gorszących, nadużyć czy niewierności.

Należy pamiętać, że głównym celem wizytacji jest poprawa życia wspólnoty i jej członków. Wizytator, analizując wszystkie działania wspólnoty i jej członków, nie może lekceważyć nawet małych błędów nieprzestrzegania Reguły i powinien je wskazać z roztropnością, pokorą i serdecznością.

Nieprzestrzeganie Reguły przez braci i siostry szkodzi im samym i innym, szerząc zły przykład. To swoim dobrym przykładem pociągamy innych do gorliwego wypełniania Reguły, a złym wprowadzamy rozluźnienie, oziębłość, niedbalstwo i niszczymy dobre owoce nauki Kościoła. Dlatego też wizytator, ale również przełożeni zobowiązani są do napominania członków wspólnoty, nawet wtedy, gdy przekroczenia Reguły nie są jeszcze istotne. Upominanie braterskie jest to obowiązek przez Ewangelię nakazany; jest ono ćwiczeniem się w czystej miłości, odczuwaniem w nas samych słabości duchowej bliźniego, nad którą bolejąc, pragniemy j ą uleczyć, upominając tajemnie błądzącego. Czynić to należy, za przykładem św. Franciszka, który dobrocią swoją czynił sobie przyjaciół z tych właśnie, których upominał za błędy. Św. Bonawentura poucza: *Największy stopień doskonałości to zachowywać wszystko, co przypisuje Reguła.* Bracia i siostry nie powinni obawiać się napomnień, ale ich raczej pragnąć, przyjmując je z dobrocią i cierpliwością i nigdy się nie usprawiedliwiać, nawet wówczas, gdy jest się niewinnym. Można wyznać prawdę, usprawiedliwić się, gdy przełożeni o to zapytają. W tym względzie św. Franciszek nas poucza: *Błogosławiony sługa, który uwagi, oskarżenia i upomnienia pochodzące od innych znosi tak cierpliwie, jakby pochodziły od niego samego. Błogosławiony sługa, który udzielane mu upomnienia przyjmuje spokojnie, słucha z szacunkiem, pokornie wyznaje swą winę i chętnie wynagradza. Błogosławiony sługa, który nie jest skory do usprawiedliwiania się i znosi pokornie wstyd i winą, choćby się nawet jej nie dopuścił.*

W programie wizytacji powinien być przewidziany czas i miejsce na przegląd dokumentacji wspólnoty przez wizytujących, jak również czas i miejsce na swobodne

rozmowy z poszczególnymi członkami wspólnoty. Podczas wizytacji należy sprawdzić: książkę protokołów z posiedzeń rady, sprawozdania z działalności, książkę finansową i sprawozdania finansowe, protokoły z wizytacji i kapituł, prowadzoną korespondencję, a także kronikę, jeżeli jest prowadzona przez wspólnotę. We wspólnocie miejscowej należy dodatkowo sprawdzić książkę profesów, nowicjuszy i postulantów, a we wspólnocie regionalnej teczki poszczególnych wspólnot miejscowych. Szczególną uwagę należy poświęcić programom, metodom i doświadczeniom formacyjnym, życiu liturgicznemu, modlitwie i działaniom apostolskim wspólnoty. Zwrócić też należy uwagę na powołania, gdyż to one stanowią o żywotności wspólnoty. Wszystkie sprawdzone księgi wizytator podpisuje pod informacją o dokonaniu przeglądu w czasie wizytacji z podaniem daty.

Podczas bezpośredniego spotkania z członkami Rady i wspólnoty, z grupami i sekcjami wspólnoty, każdy uczestnik spotkania powinien móc się wypowiedzieć o swoim uczestnictwie w życiu wspólnoty, o jego udziale w pracach wspólnoty, o tym jak czuje się we wspólnocie i co zyskuje z przynależności do wspólnoty. Członkowie poszczególnych urzędów rady przedstawiają dodatkowo swoje zadania i zdaj ą relację jak się z nich wywiązują.

Spotkanie powinno się odbywać w braterskiej atmosferze. Należy przewidzieć czas na przedstawienie problemów, zapytania i udzielenie odpowiedzi. Również należy przewidzieć czas na ewentualne indywidualne spotkania z wizytatorami. Wszystko dla dobra wspólnoty i jej pomyślnego rozwijania się.

Na zakończenie wizytacji należy przedstawić krótkie podsumowanie, w którym będzie przedstawiony obraz wspólnoty, jej osiągnięcia, postęp na drodze rozwoju duchowego, wskazanie sposobu rozwiązania problemów, zaniedbań, niedociągnięć, nieprawidłowości - jeżeli takie wystąpiły. W podsumowaniu należy również podkreślić dobre strony wspólnoty i zachęcić do dalszej aktywności. Wizytację należy zakończyć zgodnie z Rytuałem modlitwą i błogosławieństwem, jeżeli uczestniczy w niej kapłan, jak również, dla uzyskania przypisanego odpustu, odpowiednią modlitwą.

Wspólnota powinna poczuwać się do obowiązku zwrotu kosztów podróży wizytatora.

Wizytator po zakończeniu i przemyśleniu wizytacji formułuje na piśmie odpowiednie uwagi powizytacyjne dla wizytowanej wspólnoty, zawierające ocenę życia Rady i wspólnoty, wskazówki, wnioski i zalecenia powizytacyjne. Uwagi powizytacyjne przekazuje: wizytowanej wspólnocie i do wiadomości asystentowi duchowemu wspólnoty, a także do archiwum Rady wizytującej. Uwagi powizytacyjne stanowią załącznik do wcześniej sporządzonej ankiety wizytacyjnej.

Wizytacja jest ważnym i istotnym wydarzeniem w życiu wspólnoty i zaniedbywanie jej jest wyraźnym przekroczeniem Reguły, dlatego też, jeżeli to tylko jest możliwe, powinni w niej uczestniczyć wszyscy członkowie Rady i wspólnoty. Dobrze przeprowadzona wizytacja daje impuls do działania, zachęca do większego wysiłku, zaangażowania, mobilizuje Radę i wspólnotę jak i poszczególnych członków do bardziej owocnego życia i dawania świadectwa życia franciszkańskiego w swoim środowisku. Będzie to jednak możliwe tylko wówczas, gdy nauki i zalecenia wizytatorów będą z szacunkiem przyjmowane i chętnie, w posłuszeństwie wypełniane. Chociaż franciszkanie świeccy ślubu posłuszeństwa nie składają, niemniej jednak, żyjemy w wielkiej rodzinie św. Franciszka i powinny nas łączyć najserdeczniejsze węzły braterskiej miłości i przyjaźni i powinniśmy się poczuwać do posłuszeństwa względem przełożonych, a szczególnie względem naszych opiekunów duchowych I Zakonu Braci Mniejszych.

Najmilszą cnotą zakonnika jest posłuszeństwo, bo jak mówi św. Bonawentura *„Nie ma większej i przyjemniejszej Bogu ofiary niż doskonałe posłuszeństwo Regułę i rozkazom przełożonych, gdyż to, co najdroższe jest dla nas, swobodne używanie woli, oddajemy i poświęcamy Bogu"*. Kto Panu Bogu oddaje dobra swoje przez jałmużnę, sławę swoją przez przyjmowanie upokorzeń, ciało przez umartwienia i posty, ten oddaje tylko cząstkę samego siebie, ale kto oddaje Panu Bogu wolę swoją, poddając się posłuszeństwu, ten oddaje

wszystko co ma. Św. Augustyn mówi: *Adam siebie samego i naród ludzki zgubił przez nieposłuszeństwo;* zaś św. Hieronim: *Więcej ma zasługi, kto je z posłuszeństwa, niż ten, kto pości z upodobania.* W *Liście do Filipian* (Flp 2,8) czytamy: *Syn Boży stał się człowiekiem, aby dać przykład posłuszeństwu od pierwszej chwili wcielenia aż do śmierci i to śmierci krzyżowej.*

Wstępujmy więc na drogę posłuszeństwa, porzucając własną wolę, starając się wypełniać wszystko co Reguła nakazuje i nasi opiekunowie duchowi, czyniąc to chętnie i z radością.

XX.

O. Gabriel Kudzia OFM

Wizytacja pasterska w FZŚ

Wizytacja pasterska we Wspólnocie FZŚ (na różnych szczeblach tego Zakonu) przeprowadzana jest obok wizytacji braterskiej. Mogą być przeprowadzone razem lub oddzielnie. Wizytację pasterską przeprowadza kapłan z I Zakonu jako asystent duchowy wspólnoty regionalnej, narodowej lub międzynarodowej; może być też kapłan zakonny delegowany przez Ministra Prowincjalnego lub Generalnego.

Konstytucje Generalne FZŚ w artykule 95 określają cel wizytacji oraz podają zakres powinności i zadań wizytatora pasterskiego, które poniżej zostaną omówione.

Na wstępie KG stwierdzają, że wizytacja jest uprzywilejowanym momentem komunii z Pierwszym Zakonem i TOR (Art. 95,1). Konstytucje Generalne, używając takich słów, chcą wykazać więź istniejącą między I Zakonem Franciszkańskim oraz TOR (Trzecim Zakonem Regularnym) a Franciszkańskim Zakonem Świeckich i wskazać, że FZŚ należy do wielkiej Rodziny Franciszkańskiej, która żyje jednym charyzmatem ukazanym przez Świętego Franciszka z Asyżu.

Ponadto w tym stwierdzeniu, że „wizytacja jest uprzywilejowanym momentem komunii z I Zakonem i TOR", należy rozumieć, że tej wizytacji nie należy traktować jako kontroli, ale jako okazanie pomocy franciszkanom świeckim w wypełnieniu ich zadań wypływających ze złożonej profesji we FZŚ.

Wizytacja pasterska jest przeprowadzona w imieniu Kościoła. Pierwszy Zakon oraz TOR, którego przedstawiciele przeprowadzają wizytację, ma mandat od Kościoła do sprawowania duchowej opieki nad Franciszkańskim Zakonem Świeckich, a tym samym ma prawo do przeprowadzania wizytacji pasterskiej. W tym stwierdzeniu zawarta jest także myśl, że Kościół jako matka troszczy się, aby jej dzieci wzrastały duchowo, wiernie krocząc drogami wskazanymi przez niego.

W następnym zdaniu podany jest cel wizytacji pasterskiej, która służy zapewnieniu i wspieraniu zachowania Reguły i Konstytucji, i wierności charyzmatowi franciszkańskiemu (KG 95,1).

To jest istotny cel wizytacji we FZŚ, inne cele są jakby pomocnicze do zachowania tego istotnego, to jest zachowania Reguły i Konstytucji przez członków danej wspólnoty FZŚ.

Wizytator po przeglądnięciu ksiąg i po przeprowadzeniu rozmów ma przynajmniej pobieżną orientację, jak zachowywane są poszczególne przepisy Reguły i Konstytucji. Jeśli Reguła czy Konstytucje w jakichś punktach nie są zachowywane, wizytator ma obowiązek zwrócić uwagę na występujące nieprawidłowości. Następnie powinien zbadać, jakie są tego przyczyny: czy brak zrozumienia, czy lekceważenie, czy niemożliwość wykonania w obecnym stanie. Jeśli powodem niedomagań jest brak zrozumienia, wizytator powinien pouczyć, jak należy to czynić. Przy stwierdzeniu lekceważenia należy upomnieć i pouczyć, że złożenie profesji we FZŚ wymaga posłuszeństwa, czyli wykonywania podjętych zobowiązań, bo inaczej kroczenie drogą franciszkańską nie ma sensu, co więcej, szkodzi dobru jednostki i wspólnocie. I w tych przypadkach wizytator poucza, że trwanie we FZŚ jest nonsensem.

Wizytator pasterski, badając wierność charyzmatowi franciszkańskiemu, zwróci uwagę na to, że elementem wyróżniającym Trzecie Zakony spośród innych stowarzyszeń świeckich jest życie według określonej tradycji duchowej rodziny zakonnej, z którą są oni związani. Franciszkanie świeccy muszą jednak pamiętać, że żyjąc w świecie mają swój sposób życia człowieka świeckiego i nie można przenosić wszystkich doświadczeń i tradycji

duchowości zakonnej do życia franciszkanina świeckiego zarówno w wymiarze indywidualnym jak i wspólnotowym. Zatem, gdyby była w tym względzie jakaś przesada, należy zwrócić uwagę, wskazując prawidłowy kierunek.

Dalszym ważnym obowiązkiem wizytatora jest sprawdzenie, czy wizytowana wspólnota jest założona kanonicznie, to znaczy czy została erygowana przez kompetentnego ministra Prowincjalnego z Pierwszego Zakonu Franciszkańskiego. Dlaczego konieczne erygowanie? Zgodnie bowiem z obowiązującym Kodeksem Prawa Kościelnego, aby otrzymać prawo istnienia w Kościele, każda wspólnota musi być założona kanonicznie, tzn. musi otrzymać „urzędowe" zatwierdzenie. Dokument kanonicznego erygowania powinien być pilnie przechowywany i przedstawiony wizytatorowi do wglądu.

Do obowiązków wizytatora należy sprawdzenie, jakie są relacje Wspólnoty Miejscowej FZŚ a Kościołem partykularnym, czyli parafią, na terenie której istnieje i działa. Tutaj chodzi o to, czy franciszkanie świeccy angażują się w życie parafii (w liturgii: czytania, udział w nabożeństwach, apostolstwo, działalność charytatywna, itp.). Równie ważne jest, jaka opinia, jaka krąży o franciszkanach świeckich, to znaczy jak wierni w tym środowisku oceniają ich życie i działalność. W tym przypadku wizytator powinien spotkać się z proboszczem, by zasięgnąć informacji od niego w omawianych sprawach i poprosić go o wyrażenie opinii o życiu i działalności FZŚ na terenie parafii. Jeśli Wspólnota Miejscowa działa przy klasztorze, wizytator powinien spotkać się z gwardianem, i podobnie jak z proboszczem, porozmawiać o tych sprawach. Takie spotkanie z proboszczem jest potrzebne nie tylko jako kontrola Wspólnoty, ale także służy proboszczowi, by lepiej mógł poznać rolę i zadania franciszkanów świeckich w ich powołaniu i w apostolstwie parafialnym.

Mając odpowiednią wiedzę na temat istniejących relacji między FZŚ w Kościołem lokalnym, wizytator powinien pochwalić tam, gdzie jest dobrze, zachęcić do dalszego kontynuowania i ulepszania tych relacji, a tam gdzie są niedomagania, zachęcić do zmiany postawy.

Wizytator będzie popierał współpracę i poczucie odpowiedzialności między odpowiedzialnymi świeckimi i asystentami duchowymi. Asystent duchowy jest członkiem Rady Wspólnoty i jako taki powinien czynnie uczestniczyć w zebraniach Rady, pomagać w rozwiązywaniu problemów, ustalaniu programów działania i ich realizacji. Przełożony Wspólnoty Miejscowej jest głównym odpowiedzialnym i reprezentantem tejże wspólnoty. Rola asystenta duchowego odnośnie przełożonego polega na wspieraniu go w wypełnianiu jego obowiązków poprzez udzielanie rady, a nawet pomocy, jeśli przełożony o taką się zwróci. Wizytator powinien przypomnieć Radzie jak i asystentowi duchowemu, że ich współpraca jest konieczna dla normalnego życia Wspólnoty i jej rozwoju.

Wizytator powinien ocenić jakość asystencji duchowej udzielanej wspólnocie. Nie trzeba przekonywać nikogo, jak ważna jest we wspólnotach FZŚ posługa asystenta duchowego. Konstytucje Generalne stwierdzają, że każda wspólnota FZŚ, na każdym stopniu, powinna mieć swojego asystenta, kapłana z I Zakonu, a jeśli nie jest to możliwe, to opiekuna – kapłana diecezjalnego. Sama obecność asystenta nie wystarcza, potrzebna jest jego aktywność, bo od niej także zależy właściwe funkcjonowanie wspólnoty i jej żywotność.

Wizytator więc najpierw sprawdzi, jak wygląda posługa świadczona przez asystenta dla tej konkretnej wspólnoty, a mianowicie: czy jest obecny na zebraniach Rady i Wspólnoty, czy głosi homilie i konferencje zgodnie z wyznaczonym programem, czy wspomaga radnego, odpowiedzialnego za formację wstępną i początkową. Ponadto wizytator zainteresuje się relacjami panującymi między asystentem a wspólnotą. W tym przypadku chodzi o to, czy asystent pełni tę posługę dla wspólnoty z troską ojcowską i braterską. Należy pamiętać, że on jest łącznikiem między swoim zakonem a FZŚ. W tym przypadku asystent powinien zadbać, aby wszyscy zakonnicy byli życzliwie nastawieni do członków FZŚ, a wyrazem tego między innymi powinna być obecność ojców i braci na uroczystościach Wspólnoty Miejscowej, np. na opłatku. Wizytator powinien też zwrócić uwagę, czy asystent duchowy pełniąc swoją posługę, czasami nie stara się narzucać autorytatywnie swoich rozwiązań. W przypadku

dobrego wypełniania tej funkcji trzeba pochwalić i zachęcać do dalszej wytrwałej posługi; jeśli asystent z różnych powodów zaniedbuje wykonywanie tych powinności, wizytator powinien zwrócić uwagę na niedociągnięcia, zachęcić do zmiany postawy asystenta.

Wizytator powinien zachęcić asystentów duchowych w ich posłudze oraz popierać ich ciągłą formację duchową i pasterską.

Użyte w KG słowo „zachęcić" należy rozumieć, że wizytator powinien utwierdzić asystentów w przekonaniu, że posługa, jaką sprawują, czas, jaki poświęcają są bardzo pożyteczne dla poszczególnych członków, całej wspólnoty jak i dla Kościoła, gdyż przez nią służą pomocą w doskonaleniu ich życia i w ten też sposób przysparzają dobra Kościołowi. Wizytator powinien też umocnić asystentów, by się nie zrażali trudnościami, jakie napotykają w tej posłudze, ludzkimi słabościami, a czasami nawet ludzką niewdzięcznością.

Należy o tym pamiętać, że formacja do posługi we FZŚ, jaką otrzymali asystenci duchowi w seminarium nie jest wystarczająca do dobrego i owocnego sprawowania posługi we FZŚ i to na wszystkich stopniach. Potrzebne jest doświadczenie, które zdobywa się poprzez posługę w konkretnej wspólnocie FZŚ. Im więcej lat tej posługi i to w różnych wspólnotach FZŚ, tym większe doświadczenie i owocniejsza posługa. Lecz to jeszcze za mało. Asystent duchowy musi ciągle podejmować trud własnej formacji, dbać o własny rozwój duchowy. W tym przypadku bardzo ważna jest dobra znajomość prawodawstwa FZŚ, które przecież też się zmienia. Trzeba ciągle być na bieżąco!

Pogłębianiu własnej formacji służą spotkania formacyjne dla asystentów organizowane w regionach a także przez Konferencję Asystentów Prowincjalnych i Regionalnych. Zadaniem wizytatora jest sprawdzić, czy asystent posiada wszystkie materiały służące posłudze we FZŚ oraz to, czy asystent bierze udział w szkoleniach, dniach skupienia organizowanych przez region. Gdyby były zaniedbania w tym względzie, wizytator powinien zwrócić uwagę wizytowanemu asystentowi i zachęcić go do większej gorliwości.

Wizytator poświęci szczególną uwagę programom... Ogólny program życia dla franciszkanów świeckich wytycza Reguła i Konstytucje FZŚ. Są jednak programy szczegółowe ustalane przez Radę Międzynarodową, Narodową i Regionalne. Realizowanie tych programów jest wyrazem posłuszeństwa okazanego Zakonowi i Kościołowi, który takie programy popiera, bo one służą rozwojowi poszczególnych franciszkanów świeckich jak i całemu FZŚ.

Wspólnoty Miejscowe FZŚ zasadniczo wytyczają roczny plan działania, w którym są uwzględniane zebrania miesięczne, spotkania modlitewne, formacyjne, dni skupienia, rekolekcje itp.

Wizytator powinien sprawdzić, w jakim stopniu są realizowane te programy; powinien też zachęcić do wypełnienia ich w takim stopniu, w jakim jest to możliwe w danej wspólnocie.

Wizytator poświęci uwagę metodom i doświadczeniom formacyjnym. Skuteczność formacji zależy od stopnia posiadanych umiejętności przez prowadzącego formatora, jego naturalnych zdolności i posiadanej wiedzy. Są też wypracowane metody i doświadczenia formacyjne. Dlatego trzeba z nich korzystać, aby służyły pomocą zarówno prowadzącym jak i formowanym. Zadaniem wizytatora jest zbadanie czy wprowadzane są te metody do prowadzenia formacji zarówno początkowej jak i ciągłej. Jeśli się nie korzysta, to należy się zorientować, czy są odpowiednie warunki by te metody wprowadzić w wizytowanej wspólnocie.

Kolejną sprawą, na którą wizytator powinien zwrócić uwagę to życie liturgiczne i modlitwa. Franciszkanin świecki powinien żyć świadomością, że przez profesję jeszcze ściślej został złączony z Kościołem i wskazania czy polecenia Kościoła winny być dla niego szczególnym zobowiązaniem i praktyką życia na co dzień. Kościół natomiast zachęca, by franciszkanie świeccy włączyli się w jedną z form modlitwy liturgicznej (Reg 8). Wizytator zatem sprawdzi w jakim zakresie Liturgia Godzin odmawiana jest we wspólnocie prywatnie lub wspólnie.

Gdy chodzi o modlitwę, to dla franciszkanina świeckiego powinna być ona duszą

życia i działania (Reg 8). W tej dziedzinie, jak wskazuje dotychczasowe doświadczenie, franciszkanie świeccy są prymusami i raczej trudno by doszukać się zaniedbań. Ale w tych różnych praktykach modlitewnych może być nadmiar modlitwy lub sekciarskie podejście do modlitwy. Zatem wizytator powinien się przyjrzeć, czy praktyki modlitewne stosowane przez franciszkanów świeckich są zgodne z zaleceniami Kościoła.

W końcu wizytator przyjrzy się jak wygląda działalność apostolska wspólnoty. Franciszkanin świecki, jako człowiek świecki, żyjący na świecie, powinien mieć świadomość, że ma duże możliwości działalności apostolskiej. Ale trzeba umieć dostrzec, jakie są potrzeby działania apostolskiego w środowisku, w którym on żyje, w którym żyje jego wspólnota. Zgodnie z wymogami Reguły apostolat franciszkanina świeckiego powinien się koncentrować na niesieniu światu radości i nadziei.

Wizytator ma za zadanie zbadać, czy wspólnota i poszczególni członkowie prowadzą takie czy inne apostolstwo w środowisku swego zamieszkania i życia.

XXI.

S. Anna Sowińska MF
S. Halina Zaczek FZŚ

Młodzież franciszkańska

Wstęp

Niniejszy komentarz zawiera informacje na temat Młodzieży Franciszkańskiej i jest oparty o artykuł 96 i 97 *Konstytucji Generalnych*. Omawiając zagadnienia ogólne, będziemy starali się uwzględnić także sytuację MF i FZŚ w kraju. Tekst ten nie wyczerpie tematu. Nie jest to możliwe nie tylko ze względu na ograniczoność miejsca, ale także dlatego, że żaden opis nie zastąpi doświadczenia, osobistego spotkania z drugim człowiekiem. Mamy więc nadzieję, że oprócz wyjaśnienia pewnych kwestii formalnych zachęcimy was do budowania żywej relacji z MF.

Czym jest MF?

1 cel MF

Sprecyzowanie celu MF jest bardzo ważne i ma ogromny wpływ na kształt wspólnoty. Na świecie dyskusja na ten temat trwa od dawna. W wielu krajach głównym, a nawet jedynym celem MF jest pomoc młodym ludziom w rozeznaniu ich życiowego powołania. Jednym z praktycznych skutków takiego widzenia sprawy jest brak młodych małżeństw we wspólnocie. Uznaje się, że skoro osoba dokonała już wyboru, odczytała wolę Bożą, powinna wkroczyć w kolejny etap życia. Nie ma sensu, żeby pozostawała nadal na etapie rozeznawania. Drugie stanowisko głosi, że w MF najważniejsze jest życie chrześcijańskie i franciszkańskie, a rozeznawanie powołania odbywa się niejako przy okazji. Rozeznanie powołania jest więc nieodłączną częścią bycia młodych we wspólnocie, ale nie jest celem samym w sobie. Tak rozumiana jest MF między innymi w Polsce.

2 wezwani przez Ducha Świętego

Wkroczenie na drogę powołania MF poprzedzone jest wezwaniem przez Ducha Świętego. Woła On każdego po imieniu i wskazuje konkretną ścieżkę. Gdy św. Franciszek rozpoczyna swoją drogę nawrócenia, słyszy „Powróć do swojej ziemi, a tam się dowiesz, co masz czynić" (LTT). Bóg wskazuje mu konkretne miejsce, w którym objawi mu swoją wolę. Podobnie prowadzi Pan młodych ludzi do MF. Gdyż to jest dla nich miejsce rozeznawania. W przyrzeczeniach MF czytamy: „Dobry Boże, zgromadziłeś nas, młodych, we wspólnocie franciszkańskiej". Wprawdzie MF to nie jest wspólnota na całe życie, ale to Bóg gromadzi jej członków. To On ich zaprasza do pójścia tą właśnie drogą.

4 kto może należeć

Wspólnota MF jest otwarta dla młodych katolików, którzy chcą odnaleźć Bożą wolę w swoim życiu. Jako że jest wspólnotą młodzieżową ma ona ograniczenia wiekowe. Dokumenty MF określają wiek członków wspólnoty pomiędzy 14 a 30 rokiem życia. W niektórych krajach wymaga się od kandydatów także sakramentu bierzmowania. Polski *Statut Narodowy* nie wypowiada się na ten temat.

Jak napisano wyżej, w Polsce młode małżeństwa mogą pozostać w MF. Stają się oni dla młodszych świadkami miłości małżeńskiej (a potem rodzicielskiej). Pomagają kroczyć tym, którzy są jeszcze w połowie drogi.

5 we wspólnocie

Nie można się być franciszkaninem samotnie, w zaciszu własnego domu. MF to wspólnota. Św. Franciszek w *Testamencie* pisze: „Pan dał mi braci". I oto nagle mam wokół

siebie braci i siostry. Są różni. Nie wszystkich z nich lubię. Niektórzy mnie nawet denerwują. I co teraz? Tutaj zaczyna się prawdziwe braterstwo. Tu młodzi ludzie uczą się rezygnować z siebie ze względu na Boga. Bo to przecież Pan takiego a nie innego brata postawił obok mnie. Bycie we wspólnocie to nie tylko uczęszczanie na spotkania, nawet jak są częste. Wspólnota to troska o drugiego, to odpowiedzialność za siebie nawzajem, to miłość.

6 cechy charakterystyczne MF

Rada Międzynarodowa FZŚ wskazuje nam na pewne cechy, które są charakterystyczne dla MF. *Młodzież Franciszkańska w rozumieniu Konstytucji Generalnych FZŚ różni się od innych grup młodych franciszkanów poprzez:*

- *przyjęcie Reguły FZŚ jako dokumentu inspirującego;*
- *osobiste i formalne zobowiązanie wobec Boga i wspólnoty braterskiej, by żyć*
- *tą inspiracją;*
- *przynależność*
- *do Rodziny Franciszkańskiej jako integralna część*
- *FZŚ;*
- *towarzyszenie i animację ze strony świeckich franciszkanów;*
- *strukturę organizacyjną i metody formacji właściwe drodze powołania, która powinna, choć*
- *niekoniecznie, prowadzić*
- *do FZŚ;*
- *własne Statuty narodowe, zatwierdzone przez właściwą Radę Narodową FZŚ, a w razie jej braku przez Prezydium CIOFS, które określają warunki przynależności do Młodzieży Franciszkańskiej.*

Formacja MF

W *Konstytucjach Generalnych FZŚ* czytamy, że Duch wzywa MF do przeżywania doświadczenia życia chrześcijańskiego w świetle orędzia św. Franciszka. Z tego zdania wynikają dwie istotne rzeczy. Po pierwsze, MF pozwala przeżyć doświadczenie. Oznacza to, że istotą formacji nie jest wiedza teoretyczna. Możemy przeczytać 5 książek o modlitwie i wysłuchać 7 katechez, ale nie będziemy wiedzieli, czym jest modlitwa, jeżeli nie zaczniemy się modlić. Bóg nie jest teoretyczny, Bóg nie jest ideą, Boga spotykamy w doświadczeniu, w drugim człowieku, w każdym stworzeniu. Po drugie, MF to podążanie za Chrystusem, jesteśmy przede wszystkim chrześcijanami, a Franciszek pomaga nam, wskazuje drogę, prowadzi. Św. Biedaczyna z Asyżu nie odkrył tak naprawdę nic nowego, ale ponownie wskazał na Ewangelię, na nowo ją "odczytał" i pokazał nowe możliwości wprowadzania jej życie, a przez to udowodnił jej niezmienną aktualność.

Formacja MF odbywa się poprzez 3 etapy: formacja wstępna (postulat), formacja do przyrzeczeń oraz pogłębianie własnego powołania. Pierwszy etap jest czasem poznawania wspólnoty. Młody człowiek musi najpierw przekonać się, czym żyje dana wspólnota, co to znaczy, że będzie jej członkiem i czy to właśnie do niej powołuje go Bóg. Potem przychodzi czas na decyzję. Jeśli uzna, że „to jest to!", przystępuje do formacji przygotowującego go do przyrzeczeń. Jest to czas rozwoju jego powołania chrześcijańskiego i franciszkańskiego, podczas którego zostaje on w pełni włączony w życie wspólnoty braterskiej. Na zakończenie tego okresu potwierdza on swój wybór osobistym przyrzeczeniem wobec Boga w obecności braci. Jest to niejako odpowiedź na wezwanie Ducha Świętego, który zaprosił go do bycia w tej wspólnocie. Wraz ze złożeniem przyrzeczeń członek MF przyjmuje na siebie pewne zobowiązania. Te konkretne zasady życia (jak na przykład częstsze uczestnictwo w Eucharystii, czy codzienne słuchanie Słowa Bożego) inspirowane są Regułą FZŚ. Nie dotyczą one tylko spotkań grupowych, ale wyznaczają sposób życia każdego z członków MF indywidualnie. Ostatni etap jest czasem rozeznawania powołania życiowego. MF prowadzi

naturalnie, choć niekoniecznie do FZŚ. Wspólnota pokazuje młodemu człowiekowi, co to znaczy być franciszkaninem świeckim. Jeśli czuje się on powołany przez Boga do takiego właśnie życia, może kontynuować tę drogę, wstępując do III Zakonu. Może on jednak tak samo podążyć w innym kierunku, w zależności od tego, do czego Duch go wzywa.

Organizacja MF

Młodzież Franciszkańska podobnie jak FZŚ ma wspólnoty na 4 poziomach. Pierwszą i najważniejszą jest wspólnota lokalna. To tutaj toczy się życie. Młodzi spotykają się często, zwykle raz, dwa razy w tygodniu, aby budować i podtrzymywać swoje relacje z Bogiem i braćmi. Spotkania są różnorodne, dostosowane do potrzeb świata młodzieży. *Jest ważne, by spotkania łączyły chwile modlitwy i formacji z elementami działania i rekreacji.* Młodzież wybiera spośród siebie Radę lokalną, której zadaniem jest troska o animowanie wspólnoty. W skład rady wchodzi także asystent duchowy oraz przedstawiciel FZŚ. Młodzież Franciszkańska na świecie istnieje w regionach. Nie oznacza to jednak, że pokrywają się one z regionami FZŚ, gdyż, jak mówią *Konstytucje Generalne*, ma ona *specyficzną* (tzn. swoją własną) *organizację* (KG 96.5). W Polsce MF działa we wspólnotach prowincjalnych, które terytorialnie pokrywają się ze strukturami prowincji Braci Mniejszych (OFM, OFMCap, OFMConv). Każda ze wspólnot prowincjalnych ma swoją autonomię, własną Radę i statut. Różnią się one także nieco pod względem formacji. Wspólnotę Narodową w Polsce stanowi Federacja MF. Należy do niej 5 wspólnot prowincjalnych, które podpisały *Statut Narodowy MF*. Na czele Federacji stoi Rada Narodowa MF (RN MF) oraz Konferencja Asystentów Prowincjalnych (KAP). Pełnią one funkcję koordynującą. Warto zaznaczyć, że MF, podobnie jak FZŚ, jest wspólnotą międzynarodową, istnieje w różnych krajach na świecie. W roku 2008 podczas Kapituły Generalnej FZŚ utworzono Radę MF, której zadaniem jest koordynacja działań tej wspólnoty na arenie międzynarodowej. Działa ona przy Radzie Międzynarodowej FZŚ.

MF jako część rodziny franciszkańskiej

Młodzież Franciszkańska jako integralna część FZŚ należy do Rodziny Franciszkańskiej.

1. Relacja z FZŚ

7 Przechodzenie do FZŚ

Na temat zasad wstępowania członków MF do FZŚ czytamy w dokumencie „MF - droga franciszkańskiego powołania". *Droga powołania* (dla MF) *prowadzi zwykle, lecz nie koniecznie, do FZŚ. Zatem formację franciszkańską otrzymaną w MF przez młodego człowieka, który pragnie przejść do FZS, można uznać za wystarczającą i odpowiadającą okresowi postulatu w FZŚ. Za okres formacji początkowej (nowicjat) w FZŚ jest odpowiedzialna rada wspólnoty miejscowej FZŚ, do której kandydat chce wstąpić, zgodnie z tym, co postanawiają Reguła i Konstytucje FZŚ. W przypadku, kiedy grupa młodzieży MF pragnie razem rozpocząć formację początkową, mogą oni być osobną grupą kierowaną przez radę wspólnoty miejscowej FZŚ, do której zamierzają wstąpić.*

9 Jednoczesna przynależność

Złożenie profesji w FZŚ nie musi wykluczać osoby ze wspólnoty MF. Wręcz przeciwnie, taka podwójna przynależność jest nawet zalecana przez *Konstytucje Generalne*, gdyż jest ona wyrazem ścisłej komunii, jaka łączy MF i FZŚ. Młody profes, jako ten, który rozeznał swoje powołanie i postanowił odpowiedzieć na nie swoim życiem, jest świadkiem dla tych, którzy wciąż jeszcze szukają Bożej woli.

10 Animacja braterska

Animator braterski jest to osoba z FZŚ, która towarzyszy młodym na ich drodze powołania

w MF. Młodzież potrzebuje świadka, kogoś, kto swoim życiem pokaże, że można być franciszkaninem świeckim. Wielu członków FZŚ obawia się pracy z młodzieżą. Nie jest to łatwa służba. Wymaga ona wiele wytrwałości i cierpliwości. Ważne, by na animatora braterskiego wybierane były osoby odpowiednie. Nie chodzi tutaj o jakieś szczególne wykształcenie teologiczne czy pedagogiczne, bardziej, by były to osoby otwarte, nie zrażające się trudnościami, umiejące nawiązać kontakt z drugim człowiekiem. Ale przede wszystkim powinny być to osoby, które prawdziwie żyją swoim franciszkańskim powołaniem i gotowe są dzielić się z młodymi tym doświadczeniem. I Kapituła Generalna MF, która zebrała się w Vilanova i la Geltru (Hiszpania) w 2007 roku, przedstawiła następujące zadania animatora braterskiego:

- *jest obecny i towarzyszy wspólnocie MF, pomagając młodym wzrastać*
- *na ich ludzkiej i duchowej drodze*
- *jest przykładem dla młodych i dzieli się swoim doświadczeniem ewangelicznym oraz doświadczeniem wspólnoty*
- *współpracuje z innymi animatorami braterskimi na różnych poziomach*
- *promuje MF jako propozycję dla młodych we wspólnocie FZŚ oraz w środowiskach franciszkańskich i kościelnych, w których nie istnieje.*
- *służy jako łącznik między FZŚ a MF*
- *współpracuje przy organizacji spotkań.*

2. ***Relacje z I Zakonem***

11 Asystencja Duchowa

MF otrzymuje asystencję duchową ze strony Pierwszego Zakonu lub TOR (Trzeci Zakon Regularny). Asystent jest gwarantem wierności charyzmatowi franciszkańskiemu, jedności z Kościołem i z Rodziną Franciszkańską. Mianowanie asystentów duchowych należy do wyższych przełożonych franciszkańskich. Gdy nie jest możliwe wyznaczenie asystenta z I Zakonu lub TOR, przełożony może powierzyć tę posługę siostrom lub braciom zakonnym albo duchownym diecezjalnym, o czym mówi artykuł 89.4 *Konstytucji Generalnych*. Asystent duchowy MF jest wraz z Radą wspólnoty odpowiedzialny za formację młodych. Towarzyszy im w rozeznawaniu powołania.

Szczególna odpowiedzialność

Konstytucje Generalne mówią o tym, że FZŚ czuje się za Młodzież Franciszkańską szczególnie odpowiedzialny. Odpowiedzialność za kogoś wiąże się z troską o tę osobę, z pewnego rodzaju opieką. Nie wystarczy spotkać się raz na jakiś czas przy okazji jakiś uroczystości. Potrzeba uwagi, życzliwego zainteresowania. To my jesteśmy tymi, którzy powinni wychodzić do młodych. Tam, gdzie jest to możliwe, powinniśmy być przy nich, towarzyszyć im. Tylko tak poznamy ich radości oraz problemy i będziemy mogli ich wspierać. Wielu członków FZŚ pokłada duże nadzieje w MF, że ta odmłodzi III Zakon. Lecz nasze starania nie mogą skupiać się wyłącznie na promocji powołaniowej. To, co powinniśmy zrobić to, jak mówią *Konstytucje*, dzielić się z młodymi naszym doświadczeniem życia franciszkańskiego. Reszta należy już do Ducha Świętego. Pomagajmy więc młodym na miarę naszych sił, aby wzrastali w wierze i dobrze rozeznali swoje powołanie, jakiekolwiek by ono nie było. Podczas Kapituły Generalnej FZŚ w Dobogókö (Węgry) w 2008 roku przełożona generalna Encarnación del Pozo powiedziała: „*MF nie jest przyszłością naszego Zakonu, jest naszą teraźniejszością*".